

Конгрес
Українських
Націоналістів

Любіть Україну!

НАЦІЯ І ДЕРЖАВА

e-mail: nacija@ukr.net www.nacija.org.ua 23 січня 2007 року № 4 (168)

22 січня, за традицією, на Софійській площі столиці України пройшло загальнонародне віче з нагоди Дня Соборності. Цього разу його ініціювала Всеукраїнська Народна Рада національно-державницьких партій та громадських організацій "Захистимо Україну".

Перед присутніми виступили відомі українські політики і громадські діячі Є. Гірник, Ю. Костенко, Л. Танюк, А. Матвієнко, А. Мохналь, І. Заєць, В. Білоус, Д. Павличко. Усі вони висловлювали велику стурбованість і занепокоєння з приводу нинішньої політичної ситуації в країні, що загрожує незалежності Української держави, висловили готовність до об'єднання національно-патріотичних сил з метою збереження цілісності України, її соборності. На закінчення перед присутніми виступив Павло Мовчан, який оприлюднив звернення оргкомітету до керівників Української держави, повний текст якого ми пропонуємо увазі наших читачів.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПЕРЕД УКРАЇНОЮ

ЗВЕРНЕННЯ

Всеукраїнської Народної Ради національно-державницьких партій та громадських організацій до Президента України Віктора Ющенка, Прем'єр-міністра України Віктора Януковича, Голови Верховної Ради України Олександра Мороза

Шановні керівники Української держави!

Сьогодні, в День Соборності України, на шістнадцятому році її Незалежності, цілісність Української держави опинилася під загрозою.

Антиукраїнські сили перейшли у наступ на основи державності і демократії. Це становить загрозу не лише для економіки держави, її культури, мови, євроінтеграційного зовнішнього курсу, а й для існування України як суверенної держави.

Особливо загрозливим є цинічне і відверте нехтування окремими політичними силами Основного Закону України. Саме Конституція держави згідно з її 8 статтею має найвищу юридичну силу, і всі закони та нормативно-правові акти мусять відповідати їй. Однак останнім часом з боку вищих законодавчої та виконавчої влад мають місце грубі і цинічні порушення чинного законодавства з метою узурпації влади в країні однією політичною силою. Проблеми України, які вона отримала у спадок від багатовікового панування імперії, як-то: збанкрутілу економіку, відсутність будь-яких демократичних засад, засилля у владі посткомуністичного зорумпованого чиновництва, прогнилу правоохоронну та судову систему, зросійщеність, зденаціоналізованість українців, відсутність єдиної помісної православної церкви. Ці явища поглибилися внаслідок концентрації у попередніх владних режимах антиукраїнських сил. Тепер ці проблеми активно експлуатують нечисті на руку політики, які заради власних короткочасних політичних дивідендів готові пожертвувати цілісністю Української держави. Як наслідок – зубожіння народу, масова трудова міграція із України, несприйняття передових економічних та політичних тенденцій, відсутність моральної перспективи.

Ми наголошуємо на тому, що:

– така політика становить безпосередню загрозу для національної безпеки України, шкодить іміджу нашої держави на міжнародній арені;

– єдиним джерелом влади у Україні є український народ;

– Основним Законом нашої держави є Конституція України.

Всеукраїнська Народна Рада національно-державницьких партій та громадських організацій "Захистимо Україну" звертається до вас, найвищих посадових осіб Української держави, відповідальних перед українським народом за її майбутнє, з вимогою проявити державну мудрість і високу відповідальність!

Український народ ніколи не був ініціатором чи учасником розколу або втрати української державності. В усі часи свого існування Україна, навіть будучи розділеною між державами-поневолювачами, прагнула до єдності.

Україну ділили окупанти, зайди і чужинці. Загроза цілісності й існуванню української державності йшла від зрадницької влади чи від окупації України сусідніми державами.

Ми вважаємо, що суспільство справді потребує внесення змін до чинної Конституції. Однак метою політичної реформи повинна бути гармонізація діяльності гілок влади у державі.

Це мусить бути зроблено не на догоду тій чи іншій політичній силі, а виходячи із інтересів Української держави і українського народу.

Ми категорично вимагаємо:

– припинити руйнівні дії антиукраїнських сил, провокування розколу України та покласти край війні за владні повноваження;

– скасувати постанову Кабінету Міністрів України від 12.09.2002 року за № 1367 щодо знищення у паспорті графи про національність. Відмінити Указ Президента України "Про День захисника Вітчизни" і запровадити 14 жовтня "День українського війська". Зупинити механічне скорочення Збройних Сил України. Домогтися визнання Президентом та Верховною Радою України вояків УНР, УСС, УПА, 60-десятників борцями за незалежність України і присвоїти звання героїв України Р. Шухевичу та С. Бандері;

– неухильного дотримання Конституції України і суворого покарання порушників чинного законодавства;

– від української влади рішучих і послідовних дій, спрямованих на захист національних інтересів, подолання негативних тенденцій у соціальній сфері внаслідок необгрунтованого підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги при тих же зарплатах та пенсіях та стрімкому зростанні цін, на боротьбу зі злочинністю та корупцією, на захист економічних та соціальних прав, на духовне відродження української нації та її консолідацію, припинити будь-які спекуляції навколо мовного питання, утвердити державність української мови в усій державі, подолання інформаційної та культурної експансії з боку інших держав.

Ми, представники Всеукраїнської Народної Ради національно-державницьких партій та громадських організацій "Захистимо Україну", заявляємо, що будемо вживати усіх заходів задля збереження цілісності й незалежності Української держави!

Нагадуємо керівникам парламентських і позапарламентських партій та блоків про їхню персональну відповідальність перед Україною.

Шановні керівники України, ми закликаємо вас бути відповідальними і гідними тієї високої місії, яку поклав на вас український народ – розбудовувати сильну економічно й духовно незалежну європейську державу.

Захистимо право України на життя у цивілізованому світі.

 ДО ДНЯ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ

СОБОРНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ДУХУ

Володимир СЕРГІЙЧУК,
професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
доктор історичних наук

Протягом багатьох століть наші предки, пов'язавши свою долю з хліборобством на великомасштабному зосередженні світових чорноземів, творили не тільки самобутнє матеріальне виробництво, а й формували своєрідний тип. І той неповторний окремішній розвиток нашого народу у особливому природному ареалі, безумовно, мусив привести до усвідомлення ним на певному історичному рубежі необхідності запровадження власного самоврядування, яке об'єднало б навколо притягального ядра усі його частини в одну цілість, в ролі якого виступить мати всіх городів руських – Київ.

Русь київських князів Аскольда й Діра перший наш літописець Нестор бачить державою східного слов'янства, що стала колискою русичів-українців.

Про соборність Руси-України свідчив тоді перед світом не лише Нестор-літописець. Слово про її обширність і багатства несли і побожні паломники, котрі діставалися аж до Святої Землі. І одним з перших засвічував там віщий вогонь за наш великий народ печерський ігумен Варлаам 1062 року.

А діставшись до Єрусалима 1106 року, ігумен Данило з Чернігівщини у Великодну п'ятницю забажав "поставити кандило (лямпку з оливою) над гробом Господнім за всіх князів наших і за всю українську землю, за всіх християн української землі".

Ідея соборності земель наших предків з особливою гостротою пронизує видатний твір українства "Слово про Ігорів похід". І це зримо відчувається в тих рядках, якими автор звертається до галицького князя Осмомисла: "Високо сидиш ти на своїм золотокованім престолі, підперши гори угорські своїми залізними військами, заступивши королеві дорогу, зачинивши ворота на Дунаї, через хмари каміння кидаючи, суд по Дунай радячи. Стріляєш із отчого столу золотого на султанів у далеких землях. Стріляй, господарю, Кончака, раба поганого, за землю Руську, за рани Ігореві, хороброго Святославовича".

Цілком закономірно, що такі великі надії покладає літописець на галицького князя – саме на західних теренах, віщує він, почнеться процес возз'єднання Руси-України. І воно так і станеться, бо коли після упадку Києва, цього першого політичного і культурного центру нашої нації, Золота Орда, за словами В. Будзиновського, розірве політичну в'язь між руськими землями, традицію цю гідно продовжать галицькі князі, "стараючися своєю державною рукою обняти всю руську землю і простягаючи руку по Київ".

І справді, невдовзі центр відродженої держави нашого народу переміститься до Галича, навколо якого об'єднаються українські землі спочатку під рукою Романа Мстиславовича, а потім його сина Данила. І саме його, князя Данила Галицького, Європа визнає за короля Русі, коронуючи 1253 року в Дорогочині. Українська соборність за часів Галицько-Волинського князівства в окремі періоди покриватиме майже всі етнічні землі нашого народу.

Закінчення на 5-й стор.

ЧИТАЦЬКА ПОШТА

СЛАВНИХ ПРАДІДІВ ВЕЛИКИХ ПРАВНУКИ ПОГАНІ...

Іван РЕЙНГАРД

У №42 "Народної газети" надруковано заклик спорудити Пантеон Героїв України. Добрий намір, але поміркуймо...

Усі вожді українців (Симон Петлюра, Євген Коновалець, Степан Бандера, Патріарх Володимир, Вячеслав Чорновіл і ще безліч героїв) вбиті ворогами. Жоден не відомщений.

Убивці та їхні нащадки панують серед нас, на нашій землі.

Чи ж варто переносити в Україну прах Героїв із закордону, якщо не можемо вберегти від ворожої наруги і ті святині, що є в Україні? Відваги і згуртованості українців вистачає лиш на те, щоб поховати і оплакати чергову жертву. Допоки чекатимемо нових нескінченних жертв?

Основні зусилля нації слід спрямовувати не на поминки та вшанування загиблих Героїв і спорудження пам'ятників, а на мобілізацію нації на самозахист. Це слід було зробити ще у 1991 році: створити загальноукраїнські сили місцевої самооборони як базу загальнодержавної системи громадського порядку.

Зараз в Україні при потуранні або й підтримці владних структур діють російські, єврейські, путінські, комуністичні, анархістські, мусульманські та інші угруповання. Немає тільки українських...

Ось в чім загроза існуванню Української Держави.

Президент Ющенко у своїй промові 24 серпня 2006 р. сказав правильно: "Українська мова – це мова нашої свободи". Але ж в нас забирають цю мову, зневажають і нищать її безперервно і безкарно – це тільки в нас і "свободи"!

Чужинці демонструють: російська мова в Україні панівна й обов'язкова, а українська – ще не заборонена, але скрізь обмежена, принижена, потоптувана. Українці стають зайвими в Україні. Наші прадіди боролися проти ганьби й наруги над українцями, а ми, формально маючи державу, лише оплакуємо минуле.

"...ПРИСВОЇТИ ЗВАННЯ ГЕРОЯ"

З нагоди Дня Соборності України Президент Віктор Ющенко видав низку указів про нагородження високими державними нагородами людей, які боролися і борються за соборність України.

Зокрема, згідно з Указом Президента України Віктора Ющенка за № 28/2007 від 18 січня 2007 року за проявлені громадянську мужність і самопожертву в ім'я незалежної України присвоєно звання Героя України з удостоєнням ордена Держави Олексі Гірнику (посмертно), який 21 січня 1978 року на Тарасовій горі у Каневі виявив протест проти тоталітарного режиму актом самоспалення.

Загублений "Статут Київської організації Спілки офіцерів України" зі змінами, зареєстрований Розпорядженням Представника Президента України в м. Києві від 23.04.92 р. (реєстраційний № 86), вважати недійсним.

ДОТЕПЕР ПРОСЛАВЛЯЄМО КАТІВ!

Ніколи не переживала наша країна таких страхіть, які коїлися у період між 1917–1953 рр. – та й у цілому світі, може, лише кільком країнам доводилося пережити подібне. Ленін і його банда перетворили землю на велетенський концтабір, в якому закатували мільйони людей. Але зараз найбільш гірко і страшно те, що в моєму рідному місті Херсоні на площі "Свободи", як і в багатьох інших містах і містечках України, дотепер стоїть пам'ятник кривавому кату Леніну. А на тому місці, де колись розстрілювали людей, стоїть пам'ятник Дзержинському. У нас і дотепер існують вулиці Леніна, Дзержинського, Маркса, Горького, Комсомольська, Червонофлотська тощо. Існує рішення Президента щодо перейменування вулиць, але ніхто не збирається його виконувати. В Німеччині навряд чи знайдеш вулицю Гітлера, а в нас був фашизм ще страшніший від німецького – червоний фашизм!

При цьому, у нас у зовсім непоказному місці стоїть маленький скромний пам'ятник жертвам тоталітарного режиму – та й той нещодавно осквернили комуняки!

Необхідно прибрати пам'ятники Леніну, Дзержинському, Марксу та іншим радянським монстрам, і це питання державної ваги! Пишу вам з надією, що ви приєднаєтесь до боротьби за ліквідацію фетишів радянських фашистів та повернення вулицям старих назв.

ГРУШКО С.,
полковник козацтва,
м. Херсон

ОЛЕКСАНДР ІВАНОВ

15 січня 2007 року на 55-му році життя перестало битися серце члена Конгресу Українських Націоналістів, прекрасної і чесної людини, заслуженого артиста України, золотого голосу Севастополя і Військово-Морських Сил Збройних Сил України Олександра Іванова.

Олександр Аврамович безмежно любив Україну, український народ, український флот та справу, якою займався. Маючи непересічний талант співака, поета і композитора, він всі свої творчі сили і знання віддавав розвитку музичного мистецтва та популяризації української пісні.

Поборюючи шалений спротив місцевих чиновників від культури та різноманітних шовіністичних організацій, з перших днів створення Військово-Морських Сил незалежної України і Української держави активно пропагував і підтримував засобами мистецтва розвиток української культури в Севастополі, створив духовний фундамент вітчизняного флоту. Авторські пісні Олександра Аврамовича назавжди стали візитною карткою Військово-Морських Сил Збройних Сил України не тільки в Криму та Україні, а й далеко за межами країни.

До останнього дня Олександр Аврамович віддавав себе творчій роботі в ТРК ВМС України "Бриз", робив все від нього залежне, щоб через військову пісню створити імідж Севастополя як справжньої флотської столиці України.

Пам'ять про Олександра Іванова як вірного сина України назавжди залишиться в Севастополі і в Криму а його творча спадщина стане основою пісенної традиції українського флоту України.

Висловлюємо глибоке співчуття дружині, дітям, усім рідним і близьким покійного.

Севастопольська міська організація КУН,
Севастопольське товариство "Просвіта" ім. Т.Г.Шевченка,
Рада офіцерів Військово-Морських Сил Збройних Сил України,
Колектив ТРК "Бриз" Військово-Морських Сил Збройних Сил України

ВІСТІ З РЕГІОНІВ

ТАРАС ШЕВЧЕНКО І СТЕПАН БАНДЕРА

Мер Івано-Франківська Віктор Андрушкевічус пообіцяв, що у місті невдовзі з'являться два нових пам'ятники: один – Тарасові Шевченку, інший – Степану Бандері. За інформацією радіо "Свобода", зафіксовано дивовижний факт: виявляється, Івано-Франківськ – єдине місто в Україні, де досі немає жодного пам'ятника національному генію. Тож чинний мер, намагаючись виправити ситуацію, планує встановити його навпроти будівлі обласної державної адміністрації, аби "кожен чиновник, ідучи на роботу, дивився в очі Шевченкові".

Міський голова Івано-Франківська повідомив також, що монумент Степана Бандери постане на Європейській площі.

Марта РИМАР

ВШАНУВАЛИ ВЕЛИКОГО СИНА УКРАЇНИ

Провід Вінницької обласної організації КУН зініціював проведення урочистого вечора з нагоди 98-ї річниці від дня народження Голови Проводу ОУН С. Бандери. До організації та проведення заходу долучились і взяли участь представники Вінницької крайової організації НРУ, обласних організацій ВЛУЖ, "Просвіти" імені Т. Шевченка, представники місцевої влади, громадських організацій та політичних партій, відомі діячі, письменники, студенти.

Урочистий захід благословив священик УГКЦ о. Стефан, після чого присутні виконали Гімн Українських Націоналістів.

На урочистому зібранні виступили заступник голови КУН В. Борейчук, голова Секретаріату КУН С. Брацюнь, голова Вінницької ОО КУН В. Гусар, голова Вінницької ОО ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка Л. Філонов, історики та науковці.

На заході було презентовано поему вінницького письменника В. Берка "Степан Бандера", друк і видання якої стало можливим завдяки обласній організації КУН, Всеукраїнському благодійному фондові "Соборність", головою якого є С. Брацюнь, та багатьом іншим. Гучні оплески лунали у залі після виступу переможниці Всеукраїнського конкурсу патріотичної пісні "Сурми звитяги" А. Гудзевич та лауреата Всеукраїнського і міжнародного конкурсів І. Верховод.

Учасники урочистого вечора прийняли звернення до Вінницької обласної ради, в якому закликали депутатський корпус уже на найближчій сесії прийняти постанову про визнання вояків ОУН-УПА учасниками національно-визвольної боротьби у Другій світовій війні, передбачивши їм відповідні пільги згідно з чинним законодавством України.

Прес-служба Вінницької ОО КУН

КВІТИ НА МОГИЛУ ВОЯКІВ УПА

Біля могили вояків УПА в селі Мигалки Бородянського району на Київщині представники осередків українських організацій Ірпеня вшанували героїв.

Вшанування полеглих героїв провів учасник Конгресу Українських Націоналістів Микола Лабунський. Підійшло троє малих мигалківських дітей – одна дівчинка і двоє хлопчиків – і поклали на могилу вояків УПА квіти.

– Дітки, хто вас прислав?

– Ніхто, ми самі.

Майбутнє України – в таких сільських дітях, а не в осквернителях могил чи тих звироднілих молодиках, котрі під червоними прапорами в час християнського свята Покрови Божої Матері рвалися побити дідусів і бабусь, які боролися за незалежність нашої Батьківщини, за це провели свою молодість у тюрмах і концтаборах. І лише на схилі життя вийшли в центрі Києва з українськими знаменами.

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ

ЧЕРВОНО-ЧОРНІ ПЕРЕМОГЛИ!

Відбувся волейбольний турнір серед депутатських фракцій Сокальської районної ради та міських, сільських голів, присвячений 98-й річниці від дня народження Степана Бандери. У цікавій та безкомпромісній боротьбі перемогла команда КУН, вигравши відповідно у команд НРУ та БЮТ з рахунком 2:0 і 2:1.

Богдан БІЙ, член КУН

Наші корпункти

Вінниця	Гусар Віталій	(0432) 32-05-03
Дніпропетровськ	Хоменко Микола	(056) 748-17-92
Донецьк	Олійник Марія	(062) 337-23-48
Житомир	Крук Микола	(0412) 44-52-32
Запоріжжя	Тимчина Василь	(0612) 67-31-82
Івано-Франківськ	Салига Роман	(0342) 3-11-35
Кіровоград	Тріщенко Віктор	(0522) 36-95-25
Київська обл.	Сахацький Олександр	(04497) 4-92-93
Київ	Мохналь Михайло	(044) 278-63-89, 279-68-34
Луганськ	Костянтин Філімоненко	(0642) 53-96-85
Луцьк	Мельник Євген	(0332) 78-07-65, 72-87-95
Львів	Вовк Михайло	(0322) 38-67-63
Миколаїв	Яценьо Софія	(0512) 49-67-90
Мукачеве	Ференц Петро	(03131) 2-25-45
Одеса	Парфенюк Василь	(048) 75-83-113
Полтава	Квачова Олеся	(0532) 28-053
Рівне	Кривко Ігор	(0362) 22-20-26
Севастополь	Проценко Володимир	(0692) 48-79-46
Сімферополь	Овчарук Василь	(0652) 29-77-43
Суми	Перетятько Олексій	(0542) 25-88-98
Тернопіль	Чибрас Володимир	(0352) 52-56-91
Харків	Дяків Богдан	(057) 716-02-18
Херсон	Реуцький Іван	(0552) 26-50-56
Хмельницький	Вітряний Олесь	(0382) 65-32-01
Черкаси	Гафінова Любов	(0472) 45-12-05
Чернівці	Лютик Віктор	(0372) 51-02-72
Чернігів	Рябченко Валерій	(04622) 4-38-81

Історія, як відомо, повторюється, тільки в іншій якості, на іншому витку спіралі.

Проте дуже прикро, що вона, ця історія, здається, так нічому і не вчить українців. Ми продовжуємо залишатися її невдячними учнями, які рік у рік, упродовж багатьох десятиліть, що вже снують не одне століття, робимо одні і ті ж драматичні помилки. Подиву гідні сила, віра, геройство, самопожертва, відданість українській ідеї, які, спалахнувши на якийсь час, відступають, і на їхнє місце знову й знову приходить безпечність, наївність, неорганізованість, невміння скористатися історичним моментом. Відважних героїв і мужніх звитяжців, мудрих державних мужів високого чину заступають меткі і захланні пристосуванці з шкурними потребами, дрібні пігмеї, невідповідні вимогам часу, байдужі до національних інтересів, і здатні лише на те, щоб натовкти собі черево і калитку, а ще – покрасуватися на трибуні. І знову, вкотре вже, в суспільстві, піднявшись до вершин, спадає хвиля національного піднесення, гасне іскра надії, віри; народ бо не обдуриш, він якимось своїм суспільним, гуртовим чуттям одразу ж складає ціну тому чи іншому черговому вихватневі… Гірко і тяжко, коли народ, засліплений, обкрадений, скалічений, німує, згорбивши спину і покірно втягнувши голову в плечі. Однак незрівнянно гірше, коли його, пробудженого, спраглого правди і сповненого надії, замість скористатися його потужною енергетикою на благо держави, новітні сусаніни тягнуть в болото, підло спекулюючи при цьому на його довірі і найкращих почуваннях.

Михайло СИДОРЖЕВСЬКИЙ,
"Нація і держава"

ДО ДНЯ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ

ЗДОБУДЬ СОБІ СЕРЦЕ ЦАРСЬКЕ

Проводирів, що мають хлопський сприт, замість державної мудрості – легко одурити обіцянками-цяцянками.

Проводирів, байдужих на великі ідеали, а які дбають лише про приватну – легко підкупити.

Проводирів, що не мають відваги до чинів великого розмаху і риску, – легко залякати.

Дмитро Донцов "Хрестом і мечем".

Ми знову, вкотре вже в своїй історії, опинившись на перехресті доріг, попрямували не в той бік.

Вочевидь, переважна більшість теперішніх вождів і вождиків виявилася невідповідними тому тягареві відповідальності, що його поклав на них Майдан.

Втім, те, що ми так болісно переживаємо нині, вже було з нами. Були голосні клятви на вірність народові, були красиві присяги, були сотні і сотні тисяч маніфестантів, синьо-жовті знамена і колосальний ентузіазм, відданість, готовність до самопожертви заради України.

Йдеться про рік 1917-й.

Що було потім?

Потім був втрачений час, збиті орієнтири, сліпці, які, замість вести пробуджену націю до висот державності, творити українське військо, розвели балачки про соціалізм і "братерство народів", потягнувши суспільство сторч головою у прірву нещасть, біди, крові, чужинецької окупації і братовбивчої війни.

Потім був гіркий полин втрати і червоний морок тотального, нечуваного в історії терору.

Такою виявилася ціна благих намірів винниченків і йому подібних політичних калік, котрі взялися за провідництво.

Хоча й був другий шлях, пропонований Міхновським та іншими патріотами – одна, єдина, неподільна, незалежна Українська держава.

Чому так сталося тоді, і чому так багато аналогій з часом теперішнім?

Відзначення чергової річниці Дня Соборності – ще одна нагода поміркувати на цю болючу для кожного мислячого українця тему.

Звичайно, все можна списати на якісь зовнішні причини. Чи не найголовнішою повсякчас називають геополітичне розташування України, якій Богом відведено місце на світових роздоріжжях. Ми перебуваємо на перетині цивілізацій – з одного боку західної, до якої віддавна тяжіємо культурно, але зв'язки з якою значною мірою заглушені, а в південно-східних регіонах України практично втрачені чи не назовсім, і, з іншого – російсько-православної, в силовому полі якої, внаслідок історичних обставин, перебуваємо впродовж кількох століть, що істотно далося взнаки, якщо вести мову про нашу ментальність і нашу спроможність до самоідентифікації як нації.

Те, що ми нині так болісно переживаємо, вже було з нами. Були голосні клятви на вірність народові, були красиві присяги, були сотні і сотні тисяч маніфестантів, синьо-жовті знамена і колосальний ентузіазм, відданість, готовність до самопожертви заради України.

(Варто також згадати і про певну причетність до нашого історичного розвитку південних сусідів, носіїв ісламської культури, зокрема, найближчого до нас її представника – Туреччини, а також про роль в українській історії кримсько-татарського анклаву, однак ці впливи не були для нас визначальними).

Вищезгадані дві культури, перетинаючись у деяких виявах, суттєво різняться між собою в головному. Якщо західний, католицько-протестантський світ у центр мікрокосмосу ставить Людину, даючи їй право і можливість безпосереднього діалогу з Богом і таким чином вивищуючи її, складаючи належну ціну кожному людському втіленню, то людина російсько-православної культури – малюсінький, безіменний раб Божий, нице створіння, безправне не лише перед Всевишнім, а й перед його земним намісником – владою. Звідси – мізерна ціна людського життя на безкрайніх російських просторах; звідси – рабське поклоніння носіїв цієї культури будь-якій владі, якщо вона – з батогом, з нагаєм, і водночас – несприйняття росіянами демократичних традицій. Питомо азійська складова в крові і в ментальності наших північно-східних сусідів, яка є неспівмірно більшою, ніж власне європейська, додала до цього ще й значний доважок суто азійських характерних ознак, зокрема, колективне начало, яке пригнічує особистісне, індивідуальне мислення, віддаючи його на поталу общинному, стадному.

Не випадково саме в Росії найприроднішим чином прижилася химерна марксова фантазія про комунізм з його апологією юрби, маси, натовпу, що матеріалізувалося у найжахливіших формах *диктатури пролетаріату*.

Звісно, сусідство з такою культурою не могло не вилізти нам боком.

Шукаючи зовнішні причини і пояснення нашим суспільним болячкам, можна, звісно, обмежитися риторичними декламаціями на адресу "клятих воріженьків". Дехто саме так і чинить, списуючи всі наші невдачі та біди на московську загребущу руку.

Однак чи буде це чесно – і не лише перед самими собою, а й перед нащадками?

Ми хочемо й далі заколисувати себе гнівними інвективами на чиюсь адресу; мовляв, нема на те ради, та й годі; чи все-таки візьмемося, засукавши рукава, наводити лад у своєму занедбаному домі, який, хоч і навсібіч продувається вітрами згубних зовнішніх впливів, проте значно більше потерпає від нас самих – нашої безпорадності, нашого невміння і нашої байдужості?

Як писав Шевченко: "Не так тії вороги, як добрії люди..."

Але, перш ніж братися до діла, мусимо зробити ревізію в своєму господарстві.

Для цього нам потрібно насамперед прочитати свою правдиву історію – аби збагнути сутність її уроків.

Уроки історії треба не лише пам'ятати, але й обов'язково керуватися ними у часи теперішні. (Коли ж ми почнемо вчитися бодай на своїх помилках!?).

Якби ми знали, наскільки згубно на наш державний розвиток у 1917–1918 роках вплинули соціалістичні ідеї, що ними, ніби дурманом, труїли суспільну свідомість Винниченко з однодумцями, коли б пам'ятали про його освідчення в любові до російських більшовиків в час, коли кривавий каток уже наближався до українських кордонів, то ми б ще в зародку зупинили нинішніх спекулянтів ідей соціалізму, вказавши їм на їхнє належне місце на смітнику історії...

Якби ми знали, що для того, хто йде з миром, будь-які загравання з хижаком є смертельно небезпечними, так само як і домовленості з ним; якби ми пам'ятали научання Клирика Острозького про те, що "не личить говорити і радитися з сліпим про світло, з розбійником про мир і згоду", і якби ми не забували заклику Самійла Величка, звернененого наче до нас, теперішніх – "щоб промовляли вольні до вольних, рівні до рівних, чесні – до чесних", тоді б ми сто разів подумали б, перш ніж сідати за один стіл з шулерами, які грають краплениними картами і які визнають лише силу, а будь-які заклики до порозуміння сприймають як ознаку слабості...

Якби ми знали, що для того, хто йде з миром, будь-які загравання з хижаком є смертельно небезпечними, так само як і домовленості з ним; якби ми пам'ятали научання Клирика Острозького про те, що "не личить говорити і радитися з сліпим про світло, з розбійником про мир і згоду", і якби ми не забували заклику Самійла Величка, звернененого наче до нас, теперішніх – "щоб промовляли вольні до вольних, рівні до рівних, чесні – до чесних", тоді б ми сто разів подумали б, перш, ніж сідати за один стіл з шулерами, які грають краплениними картами і які визнають лише силу, а будь-які заклики до порозуміння сприймають як ознаку слабості…

Якби ми знали, наскільки небезпечною для нації є отрута лібералізму – цього ненажерливого байстрюка фальшивої і отруйно-небезпечної комуно-космополітичної ідеї про "мир, труд, свободу, рівність, братерство і щастя" – тоді б ми зуміли відрізнити солодкаво-нудотні брехні деяких новітніх солов'їв, котрі, ніби блекота, затуманюють мізки задурених і затурканих наших співвітчизників, не спроможних відрізнити чорне від білого і правду від ницої брехні, і спровадили б їх на той-таки смітник, до їхніх двоюрідних братів-соціалістів з комуністами...

Якби ми пам'ятали про нещадне ставлення наших славних предків-запорожців до порушників дисципліни під час військових походів (карали на смерть), і якби ми знали, що сила не лише в єдності і згуртованості, і не лише в дисципліні, а й у твердості справедливо караючої руки, тоді гасло: "Бандитам – тюрми!" було б реалізоване сповна, а не викликало б сьогодні гірку насмішку або неприховану лють, будучи ще однією причиною зневіри, апатії і озлобленості...

Якби ми пам'ятали слова Донцова про те, що "об'єднання тоді тільки буде міцним, коли буде злукою луччих, не всяких", тоді ми припинили б пустопорожні балачки про "об'єднання всіх національно-патріотичних партій", які нічого, крім шкоди, не приносять, а заходились би будувати й вивищувати свою потужну націоналістичну силу, згуртовуючи тих, хто, попри все, вірить в перспективу України сучасної – такої, якою вона є, покритої струпом важкої і затяжної хвороби, але країни з великим майбутнім; залучаючи тих, хто любить Україну давню – не за вареники, гопак і шаровари, а за високу і древню культуру, за традиції, за її славну і драматичну історію, за присутність у ній Богдана, Мазепи, Тараса, Петлюри, Коновальця, Бандери, Шухевича й інших великих українців...

Якби, якби, якби...

Історія, на жаль, не знає умовного способу.

Натомість є жорстока, сіра і маловиразна реальність, в якій честь і благородство кинуте псам на розправу, і в якій заправляють міняйли і сліпці, глухі й нечулі до пристрасного заклику з глибин віків мудрого Сковороди, зверненого до грядущих поводирів українських: "Хочеш бути царем? Нащо тобі єлей, скіпетр? Це тінь, масло... Здобудь собі серце царське!"...

У київському театрі Російської драми ставиться п'єса про Василя Стуса – "Іду за край". Ця вистава має вже кілька рецензій. У них особливо акцентується "Заява" групи українських письменників, які звинувачують Стуса, Сверстюка, Світличного, Плюща, Некрасова та ін. в антирадянській діяльності. Глядачі сприймають ту "заяву" як справжній документ і вірять режисерові Резниковичу, який запевняє в анотації: "Грустно, что ныне те, что очень активно помагали травить Стуса, сегодня сменили личину, стали народными депутатами"… Прізвищ не названо, а то значить – узагальнено всіх письменників, що стали депутатами.

Я не пишу відгуку на п'єсу. Я один з тих, кого поряд зі Стусом звинувачують. Оскільки вже ні Василь Стус, ні Іван Світличний, ні Віктор Некрасов, "именующі себе літераторами", не можуть захищатися, то я повинен дати за себе і за них правдиве свідчення.

Наведемо з театральної програмки текст заяви, на яку реагує в п'єсі Стус, приймаючи її за чисту монету.

Євген СВЕРСТЮК

СВІТЛО І ТІНЬ

БЛІДА ПОГАНКА В ТЕАТРАЛЬНІЙ ОБГОРТЦІ

Хроника времени. Было и такое…
22 марта 1973 года
Председателю КГБ СССР
тов. Андропову Ю. В.
Копия: Первому секретарю правления СП СССР тов. Маркову Г. М.
Уважаемый Юрий Владимирович!

Мы, украинские советские писатели, решительно осуждаем действия так называемых литераторов Светличного, Стуса, Сверстюка, Караванского, братьев Горыней, Мороза, Черновола, Осадчего, математика Д. Плюща, В. Некрасова и др., погрязших в националистическом болоте и не раскаявшихся в своей антисоветской деятельности. Нет и не может быть прощения им, замахнувшимся на самое святое, – на социализм, на вековечную дружбу между русским и украинским народами, на чувство семьи единой. Их писания, создаваемые с целью подрыва и ослабления советской власти, будут отброшены народом и историей. Заверяем Вас, что никаким отщепенцам не удастся рассорить нас с ленинизмом, с Коммунистической партией, с законом. Украинский народ никогда им этого не простит.

...(Это письмо подписали три известных писателя, народные депутаты независимой Украины разных созывов. Театру просто неловко называть их имена).

Я собі уявляю, показали таку "заяву" на допиті Іванові Світличному.

– Нічого, добре ви написали, – каже Іван Світличний, – тільки з поспіху заадресували на ім'я свого начальника. А треба ж такі речі адресувати в газету, трудящим. Одне слово, не мені вас вчити. А стиль протоколів вам вдалося зберегти...

Я собі уявляю, показують на допиті мені.

– Майор, – відповідаю я, – досі ви давали мені для ознайомлення подібні публікації у ваших газетах через тюремну кормушку. А зараз вже даєте свої власні чернетки від імені українських письменників. "Именующий себя литератором" – це ж стереотип вашої фірми. Соромтесь, майор: поки чоловік ще соромиться, то він ще чоловік.

Уявляю собі, дають таку заяву Стусові. Він голосно сміється і каже: "О, то ваша утробна мрія, щоб ми самі себе осуджували. Голодомор организовує не батько Сталін у Кремлі, а буксирна бригада подонків з села. А погром української інтелігенції організовує сама інтелігенція, обзиваючи себе терористами, які готували замах на вождів.

А тепер, я знаю, ви хочете, щоб самі письменники засудили тих, хто повернув народові почуття самоповаги.

– Стус! – вигукує майор. – Чи не здається вам, що ви забагато знаєте?

– Рівно стільки, скільки потрібно було для мого арешту. Адже заарештували ви нас не за діяльність, а за те, що ми забагато знаємо. Я прошу записати цю розмову до протоколу.

– Ми знаємо, що записувати, а чого не записувати до протоколу..."

Тут я хочу розказати про знахідку Г. Товстоногова.

1972 р. через кормушку дали мені газету "Правда". Це була єдина газета, яку нам давали читати – без права робити позначки. Була в цій газеті велика критична стаття про постановку в Московському театрі Г. Товстоноговим "Ревізора". В цю постановку режисер ввів додатковий персонаж: він сидить в чорних окулярах в кутку сцени і нічого не говорить. Але від його присутності усі говорять несвоїм голосом. Г. Товстоногову натякали і докоряли від імені Гоголя за те, що він змінив п'єсу...

Зараз я хочу використати символ цього Чорного Чоловіка, щоб розмовляти з ним, оскільки не знаю ні замовника, ні закулісної історії спектаклю "Іду за край".

Отже, Ч. Ч., ви хотіли використати ім'я Василя Стуса для дискредитації українських письменників, що стали депутатами. Що ваша присутність каламутить людський розум і почуття – це ви знаєте. Але ви не знаєте, хто такий Василь Стус. І не можете знати, бо ви ж, по суті, блатняк.

Але спробуйте задуматися: ті люди, що обирають дорогу гнаних за правду – це ж не ті, що грають понт, і не ексцентрики. Навпаки, це люди суворого вибору і самодисципліни. Вони мають свій Кодекс честі, бо той, хто платить за свої принципи життям, не може вже грати у ваші ігри і блазнювати.

Усі ці бригади і супряги, цитовані в програмці, – це сміття комуністичних будов може цікавити вас, але не прилипає воно до Стуса і не "деміфологізує" його образу. Так само, як унтер Табачник стежить за академіком живопису Т. Шевченком, але це не прилипає до самого Шевченка. Кодекс честі завжди суворо донкіхотський, він не дозволяє здрібнюватися, пристосовуватися до "трудящих" і співчувати "дрожащей твари". Він, до речі, і не допускає змішування мов. В лагері немає української і російської мов. В лагері є наша мова і "язик конвоя". Ми часто послуговувалися тим офіційним язиком, бо наші лагери були в Росії, а начальники – також, і конвой також.

Стус ніде і ніколи не схиляв голови. Ви цього не зрозумієте, бо на цю скелясту гору треба йти довго, з втратами і набутками.

Отже, Ч. Ч., ваше зниження образу Стуса аж до вашого рівня я можу зрозуміти, бо ви ж дуже амбітні. Але то не Стус – великий громадянин, великий поет. Це ваше, підступне використання популярного бренду. Ви сипнули отруйного пшона від імені українських письменників, і Стус у вашій п'єсі клює.

А тепер, Ч.Ч., я хочу кинути вам слова з відомої драми Лермонтова "Маскарад": "Вы шулер и подлец!"

Ви залишили відбитки своїх пальців (чи ратиць) у своїй газетці "Товариш" ч. 3, за 1993 р. Там ви надрукували свою анонімку під назвою "Стук-стук" і підписали її прізвищами Івана Драча, Дмитра Павличка і Володимира Яворівського. На газету було подано до суду, експертна перевірка встановила фальшивку, газета надрукувала вибачення і виплатила В. Яворівському 1 млн. купонів відшкодування. Подія набула розголосу. Колишній політв'язень І. Овсієнко в газеті "Самостійна Україна" ч. 5, 1993 р. написав статтю "СУЧІ – неніє на задану тему", в якій методом простого аналізу тексту встановив неграмотно написану фальшивку, бо дійсно треба бути несповна розуму, щоб ставити в один ряд "именующих себя литераторами" братів Горинів, які не були авторами літературних текстів, і Віктора Некрасова, лауреата сталінської премії. Він же, Овсієнко, і простежив, звідки йдуть наклепи: ще в 1991 році якийсь московський кагебіст Калугін оприлюднив список "своєї агентури" – "чомусь у ньому виявились саме українські депутати-демократи, так що мода компрометувати ідею незалежності через кабзування найвиразніших її носіїв пішла з Москви".

Викриття в суді, викриття в пресі – чого ще треба, щоб знешкодити зелену муху, яка розносить заразу?

В тім-то й справа, що муха живе поза правом і поза мораллю. Вона в наступному сезоні вже влаштувалася в поважному театрі Російської драми і задзижчала ще голосніше. На цей раз вже в програмці, в товаристві Нобелівських лауреатів і порядних людей української культури. І на цей раз вона вже кусає не трьох письменників, а більше – "мы, украинские советские писатели".

І нині її дзижчання навіть модне! Вона вписується у широко сплановану антиукраїнську вакханалію.

Нарешті я маю дати ще одне свідчення, яке повинно знати наше суспільство. Що б ми не думали про письменників – "помічників партії", а вони не виступали проти своїх побратимів по перу. Проти мене не свідчив жоден письменник. Проти Стуса – також не свідчили, хоч як того хотілося кадебістам. Вони уміли змушувати, залякувати. Але я не пригадую жодної публікації проти мене, за винятком чл.-кор. Л. Новиченка, на замовлення ЦК і то – згадка одним реченням.

Перший секретар ЦК КПУ П. Шелест у своїх спогадах нарікає, що Олесь Гончар відмовився брати участь в засудженні книги Івана Дзюби. В провінційних газетах їм вдавалося знаходити якісь прізвища для підпису "викриттів", тільки – невідомих письменників.

У лагерях ми зневажали тотальне пристосовництво в літературі і мистецтві. Василь Стус писав з приводу якоїсь публікації – "крейсер в калюжі". Але тут є радше співчуття. Чесно кажучи, я б волів, щоб чесний Микола Лукаш мовчки перекладав Сервантеса, ніж демонстративно солідаризувався з в'язнями, як він це зробив у 1972 році і сів, по суті, під домашній арешт.

Українська мова й українська література були репресованими. А ви, Ч.Ч., дурите людей, що не було калюжі, а були мученики і Юди. Була калюжа – велика всесоюзна калюжа, де сиділи всі, включно з вождями, і ніхто не смів вилазити. І ви є духом тієї калюжі, ви плавали і плаваєте в нечистотах і лжі. То ваше живильне середовище. А нинішній ваш злочин одурив багатьох довірливих. Ви лізете ніби цілувати Поета, а насправді нагинаєте його до себе з таємною думкою: "Хочеш быть чистеньким! А вот я тебя уравняю со всеми, потому что все из одного теста, все были и будем в луже".

А щодо Товстоногова, то він, як мені здається, вас не вигадав, а таки побачив у "Ревізорі", та тільки трохи модернізував.

Чи слід було йти на п'єсу, знаючи з програмки, що там підступно звинувачувальна фальшивка видається за документ? Чи досить згадати псалом: "Блажен муж, що не йде на раду нечестивих". Чи за Франком: "Блажен муж, що йде на суд неправих, і там за правду голос свій підносить".

Я пам'ятаю примусові відвідування "спектаклів", де всі присутні мали ніби легітимізувати, вбирати в себе брехню та мовчки все перекліпати до кінця.

Уявити собі розмови Василя Стуса з холуєм, що хоче перетворити кремінь у лайно. Хіба це драма? Знову повертаються у 1972 рік на Володимирську, 33, що навпроти св. Софії. У Стуса там "Церква святої Ірини криком кричить з імли".

МИ відчували, що там була церква, і ми з радістю дивились на хрести св. Софії: "Боже, дякую Тобі за чудо врятування цієї святині і нашої душі в ній".

ВОНИ відчували, що то їхній квартал "госбезопасности". Тільки ті хрести навіщось псують картину, бо коли вже висаджувати в повітря Десятинну, Трьохсвятительську, Михайлівський собор – то навіщо тут ще залишати – треба було йти до кінця.

Хто є спадкоємцем Божого дару? Той, хто успадкував Образ і Подобу, чи господар кабінету? Це визначило і суть наших "розбіжностей":

по-перше, перед нами там ніколи не сиділа особа, якій можна ставити серйозні запитання. Там був конвой, а в кабінеті – чиновник, що пише протоколи. У мене було 5 слідчих, але не було особи, за якою стоїть гідність чи хоча б переконання.

– Сверстюк, я вам покажу для ознайомлення рецензію на виготовлений вами документ "Собор в риштованні".

Я читаю і двома пальцями повертаю йому.

– Майор, – кажу, – я не виготовляю "документів", я пишу статті для читача. А це ніяка не рецензія – це донос на замовлення КГБ. Ви ж освічений чоловік – вам не соромно таке тримати в руках?

– Для мене це офіційна рецензія, підписана кандидатом наук. Але нас ще цікавить факт розповсюдження.

– Я сказав, що свої твори підписую своїм прізвищем і даю читати усім бажаючим.

– Ні, нас цікавлять конкретні факти розповсюдження. От у нас є покази З. Т. Франко, що ви давали їй "Собор в риштованні". Можете підтвердити, чи це було?

– Можу. На роботу мені зателефонувала З.Т. Франко і сказала, що тато дізнався, що в редакції "Вітчизни" є есей "Собор у риштованні". Тато просив би дати йому прочитати".

– Добре, кажу, для Тараса Івановича я дам свій екземпляр.

– Тоді я вийду вам назустріч, а ви мені винесете – це за 10 хвилин.

А через кілька днів вона мені повернула. Вас то цікавить?

Слідчий записав у протоколі: " 1968 року, дати не пригадую, я передав у заздалегідь домовленому місці З. Т. Франко документ "Собор у риштованні", а незадовго отримав його назад при зустрічі в заздалегідь домовленому місці".

– Що ви викриваєте секрети таємної передачі документів! – вигукнув я. Напишіть людською мовою: "На прохання сина Івана Франка я передав через його доньку свій есей "Собор у риштованні", і домовлявся по телефону, який підслуховувався кагебістами і в нього, і в мене".

– Нас не цікавить син Франка, – пояснив слідчий...

– Ах, коли вас не цікавить літературний обмін між письменниками, то займайтесь собі шпигунами, які передають секретні матеріали в секретному місці. Нам нема про що говорити.

– Сверстюк, – зітхнув слідчий, – ви про це говоріть не зі мною, а з вищим начальством. У мене в протоколах ви проходите як особливо небезпечний державний злочинець.

Ви чуєте, негіднику Ч. Ч., що лежить в основі драми Стуса? Ваша безликість, безсоромність і самовдоволене хамство. А ви й досі смієте запускати зі сцени брехню про конфлікт Стуса з письменниками, а не з чорною плямою, в яку навіть плюнути не можна.

У 1972 і в 1980 рр. ця пляма відхилила касаційну скаргу В. Стуса. А в 1990 р. тим же почерком вона написала, що В. Стус посмертно реабілітований "за відсутністю складу злочину". І обидві ці плаські витівки диявола показали дружині поета. І вона теж не знала, в які тут очі плюнути.

От де наша драма! От де конфлікт – між Поетом і Чорною дірою!

А тепер та чорна діра в костюмі засідає в антикризовій коаліції, і, як видно, і в театрі. Та тільки не в строкатій шапці блазня, а як безлика лож, яка перетворює золото на черепки, а Велику Постать – на нещасну жертву.

Я думаю, що на спектаклі про В. Стуса навіть не сидів той чорний з "Ревізора", а там в куточку лежав, укрившись хвостом, мілкий біс, задоволений з себе, що ще раз пустив в обіг фальшивку.

Ви, Ч. Ч., влаштувалися і в житті, і в мистецтві, як черв'як, і точите корінь життя. Головне, хочете точити з нашою довірливою співчастю.

А колізія і в час Василя Стуса, і сьогодні та сама: хто є спадкоємцем Дару Божого? І на кому лежить обов'язок захищати його – попри все!

("Літературна Україна", 18 січня 2007 р.)

І на спадщину цієї держави не спроможні претендувати наші сусіди, бо творилася вона волею виключно наших предків аж до середини XIV ст. Але й після того, як припинила існування Галицько-Волинська держава, ідея самостійності і соборності, вже не один раз освячена кров'ю наших предків, не гине, її підхоплюють нові покоління.

Особливо ж прислужиться їй українське козацтво, навколо якого об'єднаються широкі верстви нашого народу. Відзначаючи історичну роль козацтва у відродженні державності нашого народу, необхідно особливо підкреслити його соборницьке мислення. Надзвичайно яскраво це проявилося вже в початковий період його творення, зокрема в першому реєстрі, що дійшов до нас від 1581 року. Поряд з киянами, волинянами, котрих найбільше, бачимо подолян, поліщуків, чернігівців, вихідців із Галичини, Холмщини й Підляшшя. Декларуючи своєю присутністю різні етнічні регіони України, козацтво виступає відтоді носієм не лише ідеї відродження державності, а й творення її цілісності. Саме через козацтво широкі маси бачать можливість повернути собі право бути господарем на своїй прабатьківській землі. Тому вони й записуються до цього своєрідного суспільного стану скрізь, де не загубилося живе слово й батьківська віра.

Свої соборницькі погляди Богдан Хмельницький чітко виклав перед польськими комісарами в лютому 1649 року в Переяславі: "...теper воювати буду о віру православную нашую. Поможет мі то чернь всяя по Люблин і Краков, которой я не одступлюсь, бо то права рука нашая, – люди, которие, холопства не витерпів, ушли в козаки... За границю на войну не пойду, шаблі на турків і татар не поднесу. Досить нам на Украйні і Подолю і Волині; тепер досить достатку в землі і князстві своїм по Львов, Холм і Галич. А ставши на Віслі, скажу дальшим ляхам: сидіте, мовчіте, ляхи".

Але якщо в період Хмельниччини речником соборності українських земель бачимо переважно великого гетьмана, то після його смерті цю місію беруть на себе широкі маси. Зокрема, козацька рада ухвалила 1658 року за умови підписання Гадяцького трактату "домагатися насамперед удільного Руського князівства, при нім воєводств: волинського, руського, подільського і белзького в короні, а в князівстві Литовськім Пинська, Бихова, Стародуба і Овруча і чимало инших земель".

Українське соборництво виразно бачимо в програмових засадах братства тарасівців, котрі від 1891 року повели боротьбу за визволення рідного народу: "Для нас свідомих українців єсть один українсько-руський народ. Україна Австрийська і Україна Російська однак нам рідні. І жадні географічні межі не можуть роз'єднати одного народу і, аби була у нас моральна міць, то ні нас не зможуть відірвати від Галичини, ні Галичини від нас, бо ідеї, духа розірвати на два шматки не можна, як не можна спинити Дніпрової течії: вона завсіди опиниться у морі, які б перепони не були".

Закінчення. Початок на 1-й стор.

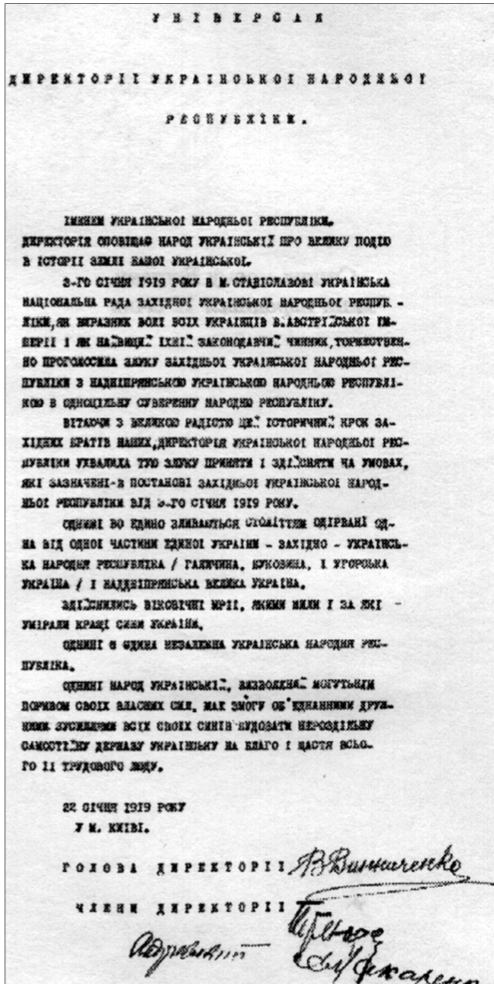
ДО ДНЯ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ

СОБОРНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ДУХУ

Зрештою, ідея соборництва визрівала не лише в середовищі українства, про неї постійно говорили й за рубежем. Наприклад, 1540 року французький посол у Венеції Пелісьє, інформуючи свого короля про події в Туреччині, часто згадував славнозвісну султаншу Роксолану, зазначаючи при цьому її українське походження і підкреслюючи, що "мешкають ці руські від Карпатських гір до Борістена й Понта Евксінського".

Наприкінці XIX ст. великий географ Елізе Реклю в своїй монументальній географії розміщує українську націю від Дону й Кубані аж до Вісли, Сяну й Карпат.

Природно, що значення соборної Української Держави для розвитку всієї Європи почали усвідомлювати ще більше в ході Першої світової війни. Зокрема, цікавий погляд на українську справу висловив Г. Скьольд у ліберальному тижневику "Форум" від 28 липня 1917 року в статті під назвою "Універсал". Стверджував він, що після проголошення Українською Центральною Радою відозви незводимо треба очікувати відірвання всієї України від Росії. А до земель, всуціль заселених українцями, він відносив Волинську, Київську, Подільську, Полтавську, Харківську і Чернігівську губернії та Холмщину. Категоричніше висловлювався німецький професор Ф. Шупп: "Вислідом першої світової війни буде те, що 38-мільйоновий народ українців стане самостійною нацією, великою європейською державою, всеодно, коли дозріє сей плід, скорше чи пізнійше".

У Н І В Е Р С А Л

ДИРЕКТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ

РЕСПУБЛІКИ.

ІМЕНЕМ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ.
ДИРЕКТОРІЯ ОПОВІЩАЄ НАРОД УКРАЇНСЬКИЙ ПРО ВЕЛИКУ ПОДІЮ В ІСТОРІЇ ЗЕМЛІ НАШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ.

3-ГО СІЧНЯ 1919 РОКУ В М. СТАНІСЛАВОВІ УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РАДА ЗАХІДНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ, ЯК ВИРАЗНИК ВОЛІ ВСІХ УКРАЇНЦІВ В АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ І ЯК НАЙВИЩИЙ ЇХНІЙ ЗАКОНОДАВЧИЙ ЧИННИК, ТОРЖЕСТВЕННО ПРОГОЛОСИЛА ЗЛУКУ ЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ З НАДДНІПРЯНСЬКОЮ УКРАЇНСЬКОЮ НАРОДНЬОЮ РЕСПУБЛІКОЮ В ОДНОЦІЛЬНУ СУВЕРЕННУ НАРОДНЮ РЕСПУБЛІКУ.

ВІТАЮЧИ З ВЕЛИКОЮ РАДІСТЮ ЦЕЙ ІСТОРИЧНИЙ КРОК ЗАХІДНИХ БРАТІВ НАШИХ, ДИРЕКТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ УХВАЛИЛА ТУЮ ЗЛУКУ ПРИЙНЯТИ І ЗДІЙСНИТИ НА УМОВАХ, ЯКІ ЗАЗНАЧЕНІ В ПОСТАНОВІ ЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ ВІД 3-ГО СІЧНЯ 1919 РОКУ.

ОДНИНІ ВОЄДИНО ЗЛИВАЮТЬСЯ СТОЛІТТЯМИ ОДІРВАНІ ОДНА ВІД ОДНОЇ ЧАСТИНИ ЄДИНОЇ УКРАЇНИ – ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ РЕСПУБЛІКА / ГАЛИЧИНА, БУКОВИНА, І УГОРСЬКА УКРАЇНА / І НАДДНІПРЯНСЬКА ВЕЛИКА УКРАЇНА.

ЗДІЙСНИЛИСЬ ВІКОВІЧНІ МРІЇ, ЯКИМИ ЖИЛИ І ЗА ЯКІ УМІРАЛИ КРАЩІ СИНИ УКРАЇНИ.

ОДНИНІ Є ЄДИНА НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ РЕСПУБЛІКА.

ОДНИНІ НАРОД УКРАЇНСЬКИЙ, ВИЗВОЛЕНИЙ МОГУТНІМ ПОРИВОМ СВОЇХ ВЛАСНИХ СИЛ, МАЄ ЗМОГУ ОБ'ЄДНАНИМИ ДРУЖНІМИ ЗУСИЛЛЯМИ ВСІХ СВОЇХ СИНІВ БУДОВАТИ НЕПОДІЛЬНУ САМОСТІЙНУ ДЕРЖАВУ УКРАЇНСЬКУ НА БЛАГО І ЩАСТЯ ВСЬОГО ЇЇ ТРУДОВОГО ЛЮДУ.

22 СІЧНЯ 1919 РОКУ
У М. КИЇВІ.

ГОЛОВА ДИРЕКТОРІЇ В. Винниченко

ЧЛЕНИ ДИРЕКТОРІЇ

І наш народ довів 1917 року, що він знову спроможний піднятися до свого державницького й соборницького усвідомлення. Синьо-жовтий прапор, піднятий солдатами Волинського полку на берегах холодної Неви, замайорів життєдайним маєвом по всій території Російської імперії, єднанням з матір'ю-Україною її синів і дочок. Те єднання, яке не обмежувалося лише ідеєю збирання всіх етнічних земель корінного етносу в рамках національної держави, а й консолідувало духовну соборність українців, розкиданих по світах.

На Всеукраїнському національному конгресові, що відбувся в квітні 1917 року в Києві, власний державний організм бачили, по суті, на всіх етнічних теренах, де компактно розселялися українці. Зокрема, планувалося, що "західним кордоном має бути Люблинська і Гродненська губернії, південно-східним – Кубань, північним – Прип'ять, південним – Озівське й Чорне моря...".

Надавши право представникам української етнічної території бути представленими в найвищому органі влади – Центральній Раді, конгрес не відмежувався від українських колоністів, котрих доля порозкидала по всіх закутках Російської імперії – від Балтики до Тихого океану. Кожний регіон розселення наших співвітчизників одержав можливість мати свого повпреда в представницькому органі рідного народу – Петроград, Кубань, Ростов над Доном, Бесарабія, Саратов, Виборг, Кронштадт. І цим вибудовувалася не тільки духовна соборність українства.

На початку травня 1917 року Українська Національна Рада в Петрограді, що була в столиці Російської імперії повноважним представником Центральної Ради, подала Тимчасовому Урядові проект про об'єднання всіх українських етнічних земель в автономне державне утворення. Територія, на яку мала поширюватися українська влада, включала в себе Волинську, Подільську, Київську, Чернігівську, Полтавську, Харківську, Катеринославську, Херсонську, прилеглі частини Таврійської, Бесарабської, Воронезької та Курської губерній. У цьому документі згадувалася й Кубань, про включення якої та інших суміжних територій до складу України мало вирішуватися за згодою комісара Тимчасового уряду та Центральної Ради.

Соборність українства була вписана в ті дні й Законами Центральної Ради про затвердження державними символами УНР золотого тризуба й синьо-жовтого прапора, що вже давно представляли перед світом наш народ. І саме до цих святих символів горнулося українство з усіх усюд, саме використання їх засвідчувало те, що ще не вмерла Україна. Це прагнення до об'єднання всіх власних земель в одній державі повинно було привести до Соборного чину, в якому взяли б участь, бодай і духовно, українці звідусіль.

У цьому переконалася Європа, коли після падіння Австро-Угорської імперії на її розвалинах народжується Західно-Українська Народна Республіка. До неї, проголошеної у Львові 1 листопада 1918 року, через два дні приєднується Буковина, а 21 січня 1919 року на всенародних зборах у Хусті під синьо-жовтими прапорами ухвалюється рішення про приєднання до Великої України Закарпаття.

І тому найбільшим українським святом стає 22 січня 1919 року, коли в золотоверхому Києві під дзвони Святої Софії Директорія Української Народної Республіки урочисто проголошує: "Однині воєдино зливаються століттями одірвані одна від одної частини єдиної України – Західноукраїнська Народня Республіка (Галичина, Буковина і Угорська Україна) і Наддніпрянська Велика Україна.

Здійснились віковічні мрії, якими жили і за які умирали кращі сини України.

Однині є єдина незалежна Українська Народна Республіка".

Так 22 січня 1919 року збулася мрія багатьох поколінь українського народу про відродження незалежної соборної державності.

На жаль, тоді цю перемогу закріпити не вдалося. Але, втративши наприкінці 1920 року державність на власній території, українці ні на мить не зреклися боротьби за свою українську правду, за відродження національної влади.

Дух соборництва українців відігравав величезну роль у відродженні нашої державності у наступний період. І не тільки в межах колишнього СРСР. Особливу жертву поклала на вівтар нашої свободи українська діаспора Заходу. Це вона протягом багатьох десятиліть підтримувала Державний Центр Української Народної Республіки та її атрибути в екзилі, це з її середовища зродилася Організація Українських Націоналістів, котра 1929 року не тільки проголосила, а й боролася за відродження Української Самостійної Соборної Держави, витворивши в роки Другої світової війни легендарну Українську Повстанську Армію.

Це вони, українці в далекій чужині, не дозволили загаснути смолоскипу, що горить від 22 січня 1919 року, щороку нагадуючи всьому світові про історичний Акт Злуки України.

А тому соборність українського духу постійно живе в серцях та помислах кожного з нас.

Володимир СЕРГІЙЧУК,
професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
доктор історичних наук

Ірина НАКОНЕЧНА

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

АКТУАЛЬНІСТЬ КНИГИ НЕ ВТРАЧЕНА

У Києві відбувся вечір творчості відомого українського письменника Євгена Гуцала, де, зокрема, презентовано перевидану й доповнену книгу "Ментальність орди".

В останні творчі роки письменник все частіше порушував питання репресій української мови, самобутності й державності української нації, бо "гріх було не задуматися над, з дозволу сказати, співжиттям російського й українського народів на українській таки землі, – зазначає автор. – Гріх було не задуматися над російською ментальністю, яка не є такою сама в собі чи сама по собі, а яка силоміць заклала в свою дуже специфічну структуру нашу українську ментальність... ".

Ці аналітичні роздуми про корені російської експансійної політики, що друкувалися на сторінках "Літературної України" протягом 1993–1995 років, відразу викликали неймовірний резонанс у літературознавчих колах. Вже після смерті автора у 1995 році цикл цих статей видали окремою книгою – "Ментальність орди". Таку назву "Ментальність орди, або ж Творення "евразійського простору"" ця книга отримала недаремно.... В одноіменній статті викладено основну ідею, що спонукала автора до написання збірних у книзі аналітичних статей, – деконструкція культу російського народу, тривалий час нав'язуваного українцям. Історія цієї книги досить драматична. По-перше, після видання "Ментальності орди" продаж книги намагалися заблокувати; по-друге, вона викликала велику кількість негативних рецензій. Багато критиків звинувачували письменника в категоричному й упередженому оцінюванні російської ментальності. Сам автор цього не заперечує: "Чи я помиляюсь, надто категоричний? Хотілося б помилитися". Та Євген Гуцало не помилявся... Минуло більше дванадцяти років, а питання, висвітлені у книзі, досі не втратили своєї актуальності. Саме тому видавничий дім "Києво-Могилянська Академія" до 70-річчя від дня народження автора (14 січня 1937 р.) видав друге доповнене видання книги Євгена Гуцала "Ментальність орди". Цінність цього видання ще й у кількох доповнених статтях – "Всяка хурда-мурда...", "Пектораль", а також публікації "Остання незавершена стаття Євгена Гуцала", що вперше побачила світ (письменник не встиг її доопрацювати – інфаркт...).

Лейтмотивом усіх статей звучить тривога письменника за долю Батьківщини. "З глини, з пороху, з небуття-буття відновлюється Україна, її душа, її слово. ...І багатостраждальна література. Важкі її пологи, але інших метаморфоз нам не дано, бо умови – вкрай жорстокі, нелюдські," – пише письменник у "Пекторалі". І що ж маємо сьогодні? У вступній статті Лариса Масенко резонує: "Отже, час показав, що велика тривога письменника за долю батьківщини, здобута державність якої лишається хиткою і непевною, була не марна".

З АРХІВІВ. ПЕРША ПУБЛІКАЦІЯ

У СВІТІ МОЛОДІ НАШОЇ ДОБИ

Виповнилося 95 років від дня народження визначного державного діяча, ідеолога українського націоналізму Ярослава Стецька, чиє ім'я навічно вписано в скрижалі пам'яті української нації. Великий син України, присвятивши своє життя боротьбі за волю рідного народу, важливу роль відводив у цій боротьбі молодим українцям. Про це, зокрема, йдеться у поданій нижче його статті, яка за життя Провідника не була опублікована.

Ярослав СТЕЦЬКО

Народи не зникають, тоді коли в них є забагато героїв, а тоді, як їх бракує.

У цій страшній термоядерній епосі велика частина молоді вільного світу розгублена, шукає розв'язки у пацифізмі, однобічному роззброєнні, тобто капітуляції перед імперією зла. Кожна епоха винаходів нових родів зброї здавалася загрозою знищення. Але завжди знаходилися протизаходи. Молодь завжди жила великими ідеалами, була рушієм і носієм нових ідей, або повороту до незмінних вічних вартостей: Бога, Батьківщини, героїки життя, людини як Богоподібного єства, традицій, примату ідеального над матеріяльним, спільнотного над егоїстичним, шляхетного над гедоністичним. Українська молодь героїчних часів вносила новий зміст у в터ті поняття типу самозаперечення. Термін самовідречення в сенсі віддання життя за батьківщину був їй несприйнятний. Вона розуміла героїку як втілення Богоподібного в людині, отже самовиявлення правдивої суті Людини, а не як самозаперечення, бо не егоїзм був сенсом її життя, а героїзм. Отже, егоїзм уважався нею як відхилення від життєвого гасла: за друзі своя!

Коли наша епоха знецінює клясичні античні ідеали, приховуючися термінами модерности, прогресивности, "протиреакційности", – то треба пригадати, що ідеали Христа чи творців інших монотеїстичних релігій, – етика, мораль, вчення Христа, це вічні вартості. Коли св. Павло каже, якщо його нарід мав би бути відлучений від Христа, то він волів би бути сам відлученим, аби його нарід був спасенний!

Живемо в епосі, коли цивілізаційний процес не йде в парі з культурним. Живемо в епосі хаосу ідей у вільному світі. Діялектичний і історичний матеріялізм, марксизм, хоча тотально збанкрутовані системи, все ж баламутять частину молодого покоління Заходу, яке знехтувало ідеал Батьківщини, ідеал Христа, Його вчення і мораль. На потоптаних після Другої світової війни Лярах і Пенатах націй Заходу, на потоптаному культі героїв і мучеників, частина молоді прийняла за свою доктрину релятивізм вартостей великих і вічних. Бог і Батьківщина зійшли на дальший плян, а в центрі уваги прийшов ідеал вигідного життя, ідеал "карпе діем"!

Технологія, електроніка і мікроелектроніка зчудували і захопили молодь. Бог та Батьківщина зісунуті в тінь. Злі сили почали усувати вчення про Бога зі шкіл. Вчення про Бога у порівнянні з технологічним знанням залишилося на примітивному поземі. Але чим вище у позасвітні простори сягнув геній людини, тим рельєфніше став перед його очима: Бог – праправичина всього буття. Технічно-цивілізаційний процес ще не став предметом метафізичної інтерпретації у сенсі розкривання найбільшої таємниці світу: Бога. Мусить бути зрівноважене вчення про праправичину буття з наявними досягненнями людського генія на технологічному відтинку. Його шуканню немає меж, як і немає меж поняття Бога та розгадання Його Таємниці.

Напрямних потребує молодь вільного світу. Такою не є ідея свободи, бо хто її посідає, не відчуває її браку. Отже, для молоді вільного світу мусить бути вищий ідеал, як свобода. Свобода це рамки, це передумова, завдяки якій людина може здійснити нею вибрані якості і вартості. Які ж якості вибирає вільна молодь тепер? Пригадуємо, що постанова Асоціяції Оксфордської молоді у тридцятих роках – відмовитися воювати за короля і батьківщину – була одним з головних мотивів рішення Гітлера почати війну. Таку ролю виконує тепер пацифістичний рух, який вимагає односторонього роззброєння власної батьківщини. Вислід психостратегії Москви – її дезінформації.

Завданням молоді вільного світу повинно бути: свободу, якою вона користується, поширити на увесь світ, зокрема через її розвал, на російську тоталітарну безбожницьку імперію, яка прагне завоювати увесь світ і накинути йому свою філософію і спосіб життя. Молодь вільного світу повинна плекати культ героїв власної нації, культ героїв уярмлених большевизмом народів, які борються за національне визволення і розвал російської імперії на національні незалежні держави усіх поневолених націй, за людські права, за віру в Бога, за свободу сумління, за рідні національні культури: мозаїка національних культур – це багатство світової культури. Большевицька антикультура, яка нищить національні культури, це темрява рабства, це варварство. Без національних культур немає світової культури.

Ярослав СТЕЦЬКО серед молодих українських націоналістів. Праворуч – Слава СТЕЦЬКО

Молодь в уярмлених большевизмом країнах бореться за найвищі ідеали людства, за Бога, за Батьківщину, за національну незалежність, за людину як Богоподібне єство, за вільну культурну творчість проти соцреалізму, що є нічим іншим, як культом поневолювача рабом. Для молоді Заходу ідеал свободи не є особливим пережиттям, бо відчувати можна лише брак її. Свобода є ідеалом уярмленої людини, свобода є ідеалом уярмленої нації: вона скрізь живе, де йде боротьба за незалежність. Вона зветься свободою Віри в Бога та її практикування, свободою культурної творчости, свободою нації і людини, свободою плекання власних традицій, культу власних героїв, власних історичних вартостей. Вона скрізь живе, де йде бій за власне національне і людське "Я". Свобода стає запорукою для здійснення власних якостей і вартостей – а вони, яскраво усвідомлені, стають стимулом боротьби за волю і незалежність.

Може й тому вільна молодь не завжди розуміє молоді поневолюваних націй. Молодь поневолених націй має ясний образ, чого їй треба, щоб виповнити своє людське і національне призначення. Молодь не лише не має свободи, але їй накидає російський окупант свою філософію і спосіб життя на різні його ділянки: російська окупація не є тільки мілітарною, але насильством накинений спосіб життя. Це є накладання кайдан на нації у всі форми її вияву, яким на кожній ділянці нація протидіє. Отже, боротьба молоді поневолених націй ведеться одночасно за свободу, національну незалежність та проти накидування окупантом змісту і форм його філософії і способу життя поневоленим націям. Це не лише боротьба проти мілітарної окупації, але проти окупації суцільною большевицькою системою життя (а большевизм – це синтеза російського імперіялізму і комунізму). І потужність боротьби молоді поневолених націй лежить у тому, що вона поєднує інтегрально з тугою за рідними вартостями боротьбу за свободу як передумову для здійснювання власних якостей і вартостей, власної філософії і змісту життя проти накинених ворожих в умовах неволі.

Експлозивна сила боротьби молоді поневолених націй необчислима. Коли час дозріє й ріст революційних процесів досягне зеніту – експлозія революції розірве російську імперію і комуністичну систему, і на руїнах їх запанує кожна нація зі своєю вірою в Єдиного Бога і таким соціяльно-політичним та внутрішньо-державним ладом, як це вирішать демократичним способом самі народи. Новий справедливий лад у світі буде побудований на мережі національних держав в їхніх етнографічних кордонах без загарбання чужих земель. Час імперій минув, прийшов час національних держав. Свідоцтвом цього є ООН, де маємо понад півтора сотні нових членів. Це процес диференціяції світу, а не насильної уніфікації. Це мозаїка різних націй, народів, держав, це мозаїка різних культур, бо лише той шлях допровадить до всесвітньої культури людства – коли будуть вільні від імперіяльного гніту народи-нації у своїх власних демократичних державах, а вільні творці розбудовуватимуть національні культури, з яких складається культура людства.

Молодь як авангард націй вільних і поневолених мусить подати взаємно собі руки!

Треба апелювати до молоді вільного світу у рік молоді, допомагати визвольній боротьбі молоді поневолених націй, яка зсередини розриває російську імперію і комуністичну систему та є альтернативою до атомової війни. Наша молодь бореться за справедливу справу! Їй мусить помогти увесь волелюбний світ! Вона поклала вже мільйони жертв на вівтарі свободи проти тиранії, яка загрожує уярмленням цілого людства.

ХТО ПОМАГАЄ МОЛОДІ ПОНЕВОЛЕНИХ НАЦІЙ, ПОМАГАЄ САМ СОБІ, ПОМАГАЄ ВРЯТУВАТИ СВІТ ВІД БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ПОТОПУ, від завоювання світу імперією зла!

20 січня 2007 року настоятель храму Святого Миколая Чудотворця УГКЦ на Аскольдовій Могилі в Києві отець Ігор (Онишкевич) відправив панахиду за видатним борцем за Українську Самостійну Соборну Державу Ярославом Стецьком з нагоди 95-річчя від дня його народження.

МРІЇ ЗБУВАЮТЬСЯ!

Нещодавно здійснилася давня мрія співробітників Батуринського державного історико-культурного заповідника "Гетьманська столиця" – вийшло перше число друкованого видання установи.

На тлі традиційно злиденного фінансування культури цю подію можна оцінити як знакову, надихаючу для інших закладів нашої галузі. Для прикладу – на Чернігівщині серед подібних закладів наша газета лише друга після видання Прилуцького краєзнавчого музею.

Можливим випуск "Слова "Гетьманської столиці" зробили – внесок мецената, американця за громадянством, батуринця за походженням – Миколи Кочерги, та щоденна копітка праця всього колективу.

Газета друкуватиметься тисячним накладом коштом заповідника, розповсюджуватиметься – безкоштовно, форматом в один друкований аркуш, періодичність випуску – 1 раз у квартал. Тематика матеріалів – рідна історія, культурологія, етнографія та мистецтвознавство.

Наше "Слово..." – українське і щире, сподіваємося, буде цікавим і почутим.

Запрошуємо до співробітництва істориків, журналістів, письменників, а особливо учнів і студентів. Чекаємо на ваш вагомий внесок у розвиток української культури!

Наша адреса:
16512, смт Батурин Чернігівської обл., вул. Гетьманська, 74, тел. +38 (04635) 484-37, e-mail: baturin-capitaI@yandex.ru

Наталія КРИВОНОС,
науковий співробітник
БДІКЗ "Гетьманська столиця"

ВДЯЧНІ ЗА ТУРБОТУ

Колишні учасники національно-визвольної боротьби 40–50-х років минулого століття, залишаючи стіни реабілітаційного центру ветеранів ОУН-УПА "Говерла", висловлюють велику вдячність усьому колективу – головному лікареві, лікарям, середньому медичному складу, обслуговуючому персоналу, культпрацівникові Анні Янків за її талант і духовне спілкування з нами, за ознайомлення нас з визначними історичними, культурними і духовними місцями краю.

Особливу вдячність висловлюємо лікареві Ірині Ярославівні за щиру душевну прихильність і розуміння нас, хворих, деколи знервованих, нестриманих, до яких вона зверталася як лікар, мама, подруга. За це ми щиро вдячні їй, її батькам, що виховали-виростили таку хорошу людину-доню.

Щастя, здоров'я Вам, шановні!

Дмитро ТОМИЧ, Степан МОСКАЛІШИН

СПРОСТУВАННЯ

У № 51–52 "Нації і держави" від 26 грудня 2006 року у статті І. Олещука "Славне десятиліття унікального музею" була допущена помилка в написанні прізвища п. Ігора Герети. Просимо вибачення за прикру помилку – написані від руки листи, які надходять до редакції, не завжди є цілком розбірливими.

СТУДІЇ

ПІД ЧУЖИМИ ПРАПОРАМИ

Українці в охоронних, поліцейських, територіальних та в іноземних військових формуваннях (правовий аспект)

Михайло ПОЛІЩУК

Олексій Багнюк радив: "Під час призначення у підрозділи не треба погоджуватися на другорядні посади, а йти у підофіцерські школи". За неповними даними польських науковців, у міжвоєнний період близько 400–410 тис. молодих українців пройшли обов'язкову військову службу в збройних силах ІІ Речі Посполитої.

Крім офіцерів дійсної служби, у польському війську були й офіцери-контрактники. Серед них були також українці. Так, у 1934 р. зі 100 офіцерів-контрактників було 33 українці. До 1938 р. 7 українців з колишньої армії Симона Петлюри закінчили Вищу військову школу. Це були: майор Павло Шандрук (в 1944 р. командувач І-ї Української дивізії "Галичина"), майор піхоти Петро Самутін (скерований до 13-го піхотного полку), майор піхоти Аркадій Валійський, майор кавалерії Петро Дяченко (з 3-го кавалерійського полку, в 1944 р. – командувач 2-ї Української дивізії), капітан артилерії Микола Палієнко (26-й полк легкої артилерії), майор піхоти Віктор Малець, поручник кавалерії Василь Татарський, ротмістр кавалерії Іван Зваричук (4-й полк кінних стрільців).

Військові історики досьогодні не встановили точну кількість у польському війську солдатів-українців, які стали учасниками польсько-німецької кампанії 1939 р., однак документи свідчать, що їх було багато. Частина військовослужбовців-українців загинула. Багато внаслідок поранень стали інвалідами.

Після кампанії 1939 р. у німецькому полоні опинилося 60 тис. українців. Більшість з них перебувала там недовго, їх звільнили внаслідок різноманітних втручань. До російського полону потрапило понад 20 тис. солдатів й офіцерів-українців. Частину з них російська влада звільнила. Багато незвільнених загинуло в російських тюрмах і таборах, зокрема і в Катині. Серед них – головний православний капелан польського війська Симон Федоренко. Лише після того, як у 1941 р. був підписаний договір Сікорського-Майського, їх звільнили. Саме тоді кілька тисяч українців потрапили до армії генерала Владислава Андерса. Наприкінці воєнних дій у ІІ Польському корпусі, що воював проти німців в Італії, налічувалося майже 5 тис. українців. Багато з них геройськи загинули у боях під Монте-Кассіно.

Нечисленні перекази, що збереглися, свідчать про те, що рядові, підофіцери і малочисельні українські офіцери сміливо боролися в лавах польського війська. Найвідоміший – підполковник Павло Шандрук – пізніший головнокомандувач Українською Національною Армією. Перед війною він був призначений у 29-ту піхотну бригаду Яна Братри. Вона входила до складу 39-ї піхотної резервної дивізії під командуванням генерала бригади Брунона Ольбрихта. Коли тривали останні бої на Люблінщині, він змінив хворого полковника Я. Братру. Під його командуванням бригада мужньо воювала в районі Замостя і брала участь у битві під Лабунями.

Тим не менше, у відповідності до своєї довоєнної антиукраїнської політики, в ніч з 1 на 2 вересня 1939 року польська влада здійснила арешти та інтернування осіб, що підозрювалися у приналежності до ОУН або були зв'язані із українським національно-визвольним рухом. Їх було відправлено до в'язниць і концтабору Берези Картузької. Однак репресії польської адміністрації краю не допомогли. В міру того, як надходили відомості про невдачі поляків та наближення німців, українці почали все активніше готуватися до взяття влади у Західній Україні. Після 10 вересня почали формуватися бойові підрозділи. Українці роззброювали польських солдатів і поліціянтів. Таким чином вони здобували зброю для себе. Вторгнення німців 11 вересня вглиб Галичини і втеча польських військ до Румунії стали в ряді місць Прикарпаття знаком до початку збройного повстання, в ході якого доходило до значних боїв.

Однак вступ до Західної України союзної німецьким фашистам Червоної армії змінив політичну і мілітарну ситуацію і підірвав довір'я українців до німців як помічників у відродженні ЗУНР. ОУН довелося перебудовувати свою діяльність для продовження боротьби в нових, ще більш несприятливих для українського народу умовах.

У 1940 році в Червоній армії було 61% росіян, 19,6% українців, 4,1% білорусів, 15,3% інших народів. Офіцерський корпус був переважно російським. Офіцерів-росіян було приблизно втричі, а сержантів – у 1,5 раза більше, ніж українців. З початком російсько-німецької війни кількість українців-червоноармійців різко збільшилася. Загалом до Червоної армії призвано 6 млн українців, з них половина (понад 3 млн осіб) загинули.

Влітку 1941 року сотні тисяч червоноармійців-українців стали військовополоненими німецької армії. Оскільки уряд СРСР офіційно не визнавав міжнародного гуманітарного права, німці теж не вважали себе зобов'язаними його дотримуватися. Московське керівництво відмовилося від своїх колишніх військовослужбовців як від "зрадників" і ніякої допомоги через Міжнародний Комітет Червоного Хреста не надавало. Тому значна частина військовополонених загинула від нелюдських умов утримання, голоду, хвороб, їхня мученицька смерть однаково на совісті і Берліна, і Москви.

Частину українців німецьке командування відпустило додому, оскільки бракувало робочих рук на зборі врожаю. Цих людей удруге мобілізовано польовими військкоматами Червоної армії у 1943–1944 роках і майже беззбройних та роздягнутих кинуто в саме пекло війни. "Не за Україну, а за її ката" пролилися ріки української крові.

Російська Червона армія ніколи не була ані національною українською армією, ані армією союзної Україні держави. Навпаки, Червона армія була окупаційною російською армією, і призов до неї українців був незаконним з погляду міжнародного права, а добровільна служба була колабораціею. Це російська Червона армія знищила Українську Народну Республіку і встановила в Україні владу чекістів і комуністів. Це під охороною російської Червоної армії чинилися в Україні політичні репресії, організовувалися голодомори. Вона не визволяла Україну від німців у 1943–1945 роках, а відвойовувала для своїх московських хазяїв, навертала українців у нове рабство. Так само, як це робила у 1939 році угорська армія, яка з літаків скидала на землю Закарпаття листівки такого змісту: "Дорогі наші брати рутени! Тисячу років ми з вами жили разом. Настав час, коли з'явилась можливість знову повернути вас до Свято-Стефанської корони, споконвічної своєї вітчизни. Ми визволимо вас!" Визволяли кулею в потилицю, вогнем, катівським ножем. Російські окупанти теж.

Багато українців було мобілізовано в польську дивізію ім. Т. Костюшка та в чехословацьку бригаду під командуванням Л. Свободи. З 15 тис. особового складу цієї бригади 11 тис. осіб були закарпатськими українцями, їх і поклало трупом командування Червоної армії на Дуклянському перевалі в Карпатах, боячись, що почнуть після війни вимагати для себе незалежної Карпатської України.

Спроба українських політичних кіл порозумітися з німцями щодо створення української національної армії була вчинена у 1941 році, але впевнені у своїй скорій перемозі німці відкинули цю ідею, щоби не бути зв'язаними після війни ніякими угодами з українцями. Лише у 1943 році після невдач на фронтах німці повернулися до цього питання і дозволили створити добровольчу українську піхотну дивізію. Оскільки іноземні військові формації перебували у віданні СС, то й новостворювана дивізія мала бути у складі військ СС. Ці війська воювали на фронті, а не займалися політичними репресіями.

20 квітня 1943 року проголошено створення 14-ї гренадерської дивізії військ СС "Галичина". Ця дивізія не була винятковим формуванням. Під кінець війни війська СС мали 40 дивізій з представників майже всіх народів Європи. Серед них були і французька дивізія "Шарлемань", і бельгійська "Лангемарк", і албанська "Скандербег", і югославська "Хандшар", а також 1-а піхотна дивізія СС "Росія", 2-а піхотна дивізія СС "Росія" і 3-я піхотна дивізія СС "Росія", існування яких й досі замовчується з відомих причин. Загалом не менше півмільйона росіян воювало на боці Німеччини проти своїх одноплемінників. Основний мотив їхньої служби у Вермахті був корисливий.

На противагу їм дивізійники з "Галичини" керувалися патріотизмом. Вони намагалися на порозі свого дому, під Бродами, зупинити чергову азіатську навалу, яка знову несла галичанам енкаведистський терор, вивезення в Сибір, страти, знущання.

Після того, як у березні 1945 року Український Національний Комітет проголосив створення Української Національної Армії, дивізія "Галичина" стала 1-ю Українською дивізією УНА. На базі бригади "Вільна Україна" розпочалося формування 2-ї Української дивізії УНА під командуванням полковника П. Дяченка. Було сформовано також повітряно-десантну бригаду особливого призначення Т. Боровця, 2-у бригаду УНА майора Пітулея, інші українські частини. Українські політики сподівалися на початок збройного конфлікту між СРСР і західними союзниками й готувалися до участі в ній на боці Європи за відновлення Української Держави. Однак скоре завершення війни і небажання Заходу воювати з Радянською Росією за Східну Європу припинили ці приготування.

1-а Українська дивізія УНА здалася в полон англійцям і була інтернована в Італії. Згодом її колишні військовослужбовці стали політичними емігрантами і поселилися у Великобританії, Канаді та інших країнах Заходу. Але й там їм не давала спокою промосковська "п'ята колона".

У розпал збройної боротьби в Західній Україні, на прохання прокомуністичних організацій, імміграційний департамент Канади 9 серпня 1950 року попросив міністерство закордонних справ звернутися до Великобританії за характеристикою минулого дивізії.

Імміграційну службу особливо цікавило, чи була "якась підстава твердити про те, що дивізія брала активну участь у винищенні єврейського населення України".

4 вересня 1950 року британський уряд надіслав відповідь: "Під час перебування в Італії ці люди були перевірені радянською і британською місіями. Вони засвідчили, що не було і немає ніяких підстав припускати, що хтось із них боровся проти західних союзників чи був задіяний у злочинах проти людяності, їхня поведінка відтоді, як вони прибули до цієї країни, була гарною, і вони ніколи і ні в чому не проявили своєю поведінкою якоїсь причетності до нацистської ідеології.

За свідченням спеціальної місії Військового відомства, що мала на меті перевірити цих людей, вони пішли добровільно воювати проти Червоної армії з націоналістичних міркувань під час окупації Західної України, коли було підписано нацистсько-радянський пакт. Незважаючи на те, що комуністична пропаганда постійно намагається зобразити їх і багатьох інших біженців як "зрадників" і "воєнних злочинців", варто зазначити, що жодних звинувачень у воєнних злочинах не було висунуто ані радянським, ані іншим урядом проти когось із членів цієї групи".

Таким чином, британський уряд визнав, що дивізійників цькували з усіх боків з політичних міркувань, а не за те, чим вони займалися під час війни.

Прикладом цивілізованого вирішення питання дивізійників є визнання країнами Балтії учасників своїх національних збройних формувань у складі Збройних Сил Німеччини 40-х років ХХ ст. борцями за свободу.

Закінчення. Початок в минулому числі.

ПОСТАТЬ

ЗАПОВІТ ОЛЕКСИ ТИХОГО

У січні національна інтеліґенція вшановує пам'ять видатного правозахисника, педагога, незламного політв'язня радянських таборів Олекси Тихого (1927–1984), якому в ці дні виповнилося б 80 років. Високоосвічена, всебічно розвинена, високоморальна особистість, педагог за покликанням, істинний християнин-гуманіст, який прагнув жити за законами правди, честі й гідності, а мову народу розумів як найпершу і найголовнішу ознаку самоідентифікації нації, як універсальний спосіб вираження своєрідності й самобутності мислення та почування, – таким пам'ятають його рідні і друзі.

Володимир ПІВЕНЬ,
голова Центру української культури Слов'янського державного педагогічного університету

Авторитетний політв'язень Василь Овсієнко якось зауважив: "Олексі Тихому вдалося записати лише мізерну частину того, що він передумав і пережив". І справді, публіцистична спадщина Тихого включає лише кілька праць – "Роздуми про українську мову та культуру в Донецькій області", "Вільний час трудящих", "Сільські проблеми", "Ви і ми", "Думки про рідний Донецький край", ще низку статей, написаних у 1970-і роки, а також збірник висловів про українську мову "Мова народу – народ" і "Словник покручів української мови", так і не завершену лексикографічну студію з культури мовлення. Однак невеликий обсяг написаного цією людиною не може бути критерієм його ваги та значущості у дисидентському та правозахисному русі 1960–70-х років. Бо Олекса Тихий не був теоретиком антиколоніального спротиву, він був активним діячем, ініціатором, подвижником у цій борні, був людиною свідомого жертовного Чину. Боротьба за повернення народові втрачених духовних цінностей цілком відповідала його уявленням про правдиве моральне життя.

Усі, хто близько знав Олексу Тихого, сходяться на тому, що він був педагогом за покликанням, від Бога. Навіть в ув'язненні він не переставав уболівати за долю прийдешніх поколінь, яким належить розбудовувати Україну, облаштовувати життя за європейськими демократичними стандартами. "Школи – основні заклади формування громадян у виробничому, культурному й патріотичному плані, – писав, зокрема, Олекса Тихий. – Сьогодні українська мова в Донецькій області є другорядною, нижчою, необов'язковою для вивчення, приреченою на злиття... А що ж буде через 20–30 літ? Ким стануть сьогоднішні діти, що від колиски чують тільки суржик та російську мову, в школі вивчають українську як іноземну?" Як бачимо, проблеми, три десятиліття тому так гостро окреслені Тихим, нині напрочуд актуальні – адже якраз тодішні діти, виховані "іванами безродними", суржикомовними "донбасянцями", нині, у розквіті своєї "дорослості", складають електорат відверто антипатріотичних, чужинецьких за своєю суттю політичних проектів. Саме від цього й застерігав мислитель-правозахисник, коли таким чином коментував одіозну радянську тезу про "рівноправність братніх народів": "Чи можна говорити про рівноправність 2 мільйонів українців, понад 100 тисяч греків, десятків тисяч білорусів, євреїв, татар та інших національностей нашої області, якщо вони змушені зрікатись рідної мови, національних традицій, обрядів тощо? Рівні права на зарплату, ресторан чи магазин – це ж не рівноправність".

Олекса Тихий, безумовно, був гуманістом. Любов до ближнього у нього була не декларативною, а справжньою, не раз підтвердженою на ділі. Люди, які зустрічали його в таборах, розповідають, як бездоганно він поводив себе там – з неквапливою гідністю, прихованою духовною силою, без жодних поступок і компромісів із совістю. "Він не нарікав на труднощі табірного життя, – згадує політв'язень Левко Лук'яненко. – Немовби не помічав. Але так і не призвичаївся до несправедливості та знущань табірної адміністрації. Утім, присикування тюремників та вибіркові жорстокості сприймав звичайно з гумором, підбадьорював інших". А спогади Василя Овсієнка про останні дні Тихого взагалі вражаючі: "Олекса був страшенно худий (важив 40 кг), а шлунок уже нічого не приймав, але був спокійний і світлий духом. Сказав, що прощає всім, навіть своїм гонителям, і наставляв пам'ятати Нагірну проповідь".

"Я – клітина вічно живого українського народу", – писав Олекса Тихий, наголошуючи, що працює "для того, щоб жив мій народ, щоб підносилась його культура, щоб моя Донеччина давала не тільки вболівальників футболу, вчених-безбатченків, російськомовних інженерів, агрономів, лікарів і вчителів, а й українських спеціалістів-патріотів, українських поетів та письменників, українських композиторів та акторів". Мусимо пам'ятати ці слова великої людини, яка поклала своє життя на вівтар національної свободи.

НОВІ ВИДАННЯ

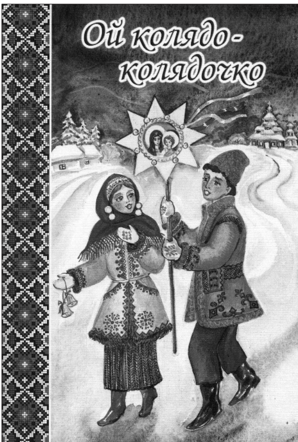
ВІДЧИНЯЙТЕ ДВЕРІ – КОЛЯДА ЙДЕ!

Наталка ПОЗНЯК-ХОМЕНКО

За що люблю Різдвяні свята – так це за неповторну магію хорового співу, яка в ці дні сповнює храми і господи, віншуючи зі святом і зичачи здоров'я родині, достатку, миру і злагоди всім. Пам'ятаю, як у дитинстві, незважаючи на формальну заборону, ми з нетерпінням чекали настання темряви, коли вулиці сповнювали ватаги "перебиранців", а в двері раз-по-раз стукали ввічливі колядувальники із незмінним: "Добрий вечір вашій хаті! Дозвольте колядувати". Що цікаво – у нас на Поліссі ще 20 років тому, щоб стати колядувальником, треба було "дорости" і "вбратися в голос" – колядували переважно підлітки та молодь від 14 до 20 років, хоча нерідко віншувати родичів і сусідів вирушали і старші люди.

Коли на початку 90-х мені вперше випало зустрічати Різдво на Київщині, я була заскочена тим, що колядувати починали діти, і то чи не з самого ранку. Але найбільшим шоком була сама форма віншування: замість урочистого повноголосся я почула майже жебрацьке бубоніння: "Коляд-коляд-колядниця, гарна з медом паляниця, а без меду не така – дайте, дядьку, п'ятака. А п'ятак неважний – дайте руб бумажний". І це в той час, коли в Україні існує стільки оригінальних і мелодійних колядок та щедрівок!

А, до речі, чи хто замислювався – скільки? Відомий фольклорист і записувач фольклору з тридцятилітнім стажем Кузьма Антонович Смаль знає їх близько півтисячі. Він самостійно об'їздив чи не всю Україну, побувавши у найвіддаленіших селах, де ще збереглися і традиції, і люди, які не тільки пам'ятають народні пісні, а й живуть за тим неписаним законом, що передавався з роду в рід від діда-прадіда. Півтори сотні з них – найперше церковно-канонічні – увійшли до збірки "Ой колядо-колядочко", яка нещодавно побачила світ у чернівецькому видавництві "Зелена Буковина". А ще більше трьохсот унікальних народних апокрифів про народження Сина Божого та діяння святих на землі розшифровані й зберігаються в його домашньому архіві, чекаючи свого часу, а точніше – небайдужих спонсорів. Сам Кузьма Антонович записує перлини народної творчості уже більше 30 років. І не просто записує на плівку, а перекладає на ноти, компонуючи з них цікаві фольклорні збірки. Зараз на його рахунку лише виданих збірок – більше двадцяти. А загалом в архівах Смаля зберігається понад 7 тисяч фольклорних записів.

Збірка "Ой колядо-колядочко" теж по-своєму унікальна: тут є і всесвітньо відома колядка Франца Грубера "Тиха ніч", і "По всьому світу стала новина" Кирила Стеценка (діда), і "В яслах, у вертепі" Яна Сідлецького. А крім цього – три музичних варіанти колядки "На різдвяні свята", чотири – "Ой у місті Віфлеєм", п'ять – "Добрий вечір тобі, пане господарю" і аж сім варіантів "Нова радість стала". Є і зовсім незвичні, як от колядка "Сталася нам, сталась дивна новина", записана в селі Крупове на Рівненщині від Уляни Кот, чи щедрівка "В місті Віфлеєм три дерева росло", записана в селі Хоружівка, на батьківщині Президента, від Валентини та Наталки Коробейник.

Єдиний недолік цієї книжки – просто мізерний наклад (усього 400 примірників). Але це не вина, а біда упорядника, якому доводиться самотужки шукати гроші на видання. А так хотілося б, щоб у школах, у бібліотеках, та й у книгарнях, які ще подекуди збереглися в нашому глобалізованому мегаполісі, була така збірка, щоб можна було не лише погортати її, а й придбати, вчитатися в тисячолітню мудрість простих слів, вивчити їх самим і навчити своїх дітей. І тоді на Різдво наші квартири повнилися б святковим повноголоссям, а не жебрацьким бубонінням.

ВІД АВТОРА

КЕЛЬТСЬКИЙ УРОК

Іван АНДРУСЯК, поет

Скільки не говорено про те, що мова є неодмінною основою нації, а отже, повноцінний національний розвиток неможливий, якщо занедбувати мову, – та "віз" усе одно там, куди "закотило" його наше трьохсотлітнє колоніальне буття. Кожна неупереджена людина не може нині не завважувати цинізму, з яким новітні можновладці старанно й наполегливо маргіналізують усе українське, і мову насамперед, ніби "не розуміючи", що таким чином вони руйнують саму українську державність. Поміж тим, у світі знаходимо чимало прикладів докорінно протилежного підходу, який не раз уже засвідчив свою ефективність. І не лише в контексті, скажімо, Ізраїлю, який свідомо "оживив" їдиш, що ним іще кілька десятиліть тому могли розмовляти одиниці. Найсвіжіший приклад для наслідування – Ірландія, яка щойно домоглася визнання своєї мови однією з офіційних у Європейському Союзі.

Українська та ірландська історії, як відомо, до болю схожі. Незалежність ця острівна країна втратила у XVII столітті, поступившись у виснажливій боротьбі своїм значно сильнішим сусідам-колоністам англійцям. Тоді ж, як відомо, і Україна, внаслідок невдалого політичного маневру гетьмана Богдана Хмельницького, до часу перетворилася на російську "окраїну". Як у нас, так і в них права корінної нації, в тім числі й мовні, тривалий час відверто поневажувалися, – ірландська мова так само пережила цілу низку своїх "валуєвських указів". І так тривало аж до 1922-го року, коли Ірландія нарешті виборола незалежність. Проте й опісля тискові сусідньої англійської як одної зі світових мов протистояти було вкрай важко. Тим паче, що ірландська – насправді одна з найскладніших мов світу, повноцінно опанувати яку, не розмовляючи нею органічно з дитинства, таки непросто. Досі з п'яти мільйонів ірландців тільки близько мільйона можуть нею порозумітися зі співрозмовником, а "живою" ірландською володіють лише близько сімдесяти тисяч людей.

І що ж? Попри всі світові глобалізаційні тенденції, ірландці всерйоз зайнялися розвитком і популяризацією мови древніх кельтів. Уже протягом трьох років ірландською обов'язково дублюють усі державні документи, а уряд щороку витрачає сотні мільйонів євро на функціонування курсів із її добровільного вивчення. І бажаючих стає все більше – бо володіння ірландською на практиці суттєво збільшує шанси отримати престижну роботу. Годі й казати про те, що преси ірландською виходить значно більше, ніж українською в Україні, а проти обов'язкового дублювання іноземних фільмів чи комп'ютерних програм жоден божевільний дистрибутор навіть і не пробує виступати...

Відтепер ірландська стала двадцять першою офіційною мовою ЄС, вона успішно звучить у Європарламенті, а відтак і самі ірландці мають змогу робити кар'єру не лише в Дубліні чи Корку, а й у Брюсселі. Це розумно, це престижно, це неабияк сприяє відновленню національної самобутності нащадків гордих кельтів.

А як же нам нагадати, нарешті, що ми – нащадки не менш гордих запорозьких козаків?..

Видавець Конгрес Українських Націоналістів
Засновник Степан Брацюнь
Редакційна колегія Іван Белебеха, Іван Головацький, Анатолій Погрібний, Ярослав Радевич-Винницький, Степан Семенюк

Адреса редакції: 01001, вул. Хрещатик, 21, пом. 111, м.Київ; тел./факс (044) 279-78-08
e-mail: nacija@ukr.net
www.nacija.org.ua
Адреса видавця: 01004, вул. Горького 36, м. Київ, тел./факс 235-37-61
Головний редактор Михайло Сидоржевський

Реєстраційне свідоцтво: Серія КВ № 7970, видане Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 08.10.2003р.
Передплатний індекс: 09715
Банківські реквізити: СПД Брацюнь Степан, р/р №26001016925980 в банку "Фінанси і кредит", ТОВ м. Київ, МФО 300131, ЄДРПОУ 2305606776

Газету набрано і зверстано у комп'ютерно-видавничому центрі Конгресу Українських Націоналістів.
Газету видрукувано у ВАТ "Видавництво "Київська правда"
Замовлення №
Наклад 60 000 примірників
Ціна договірна